

Liten nedgång i positiva trenden för seniorernas sysselsättning 2022

Sammanfattning

- Sysselsättningen i åldern 65–74 år minskade med 3 000 personer under 2022 och uppgick därmed till 204 000 personer under 2022. För hela arbetsmarknaden, 15–74 år, ökade sysselsättningen.
- En förklaring till att seniorernas jobb utvecklats svagare är att man är underrepresenterade inom hotell och restaurang, som förra året kom tillbaka starkt efter pandemin. Antalet sysselsatta kvinnor i åldern 65–74 år ökade 2022 med 7 000 medan antalet sysselsatta män minskade med 10 000.
- Sysselsättningsgraden, andelen sysselsatta av befolkningen, i åldern 65–74 år var 15 procent för kvinnor och 23 procent för män. Mer än var fjärde person i åldern 65–69 år jobbade under 2022 och mer än var tionde person i åldern 70–74 år.
- Antalet sysselsatta seniorer har 2005–2022 ökat med 128 000, vilket motsvarar 15 procent av den totala ökningen av antalet sysselsatta i den svenska ekonomin.
- De sysselsatta seniorernas bidrag till BNP har ökat kraftigt från 58 miljarder kronor 2005 till 160 miljarder kronor 2022 och är betydligt större än bilindustrins bidrag till BNP.

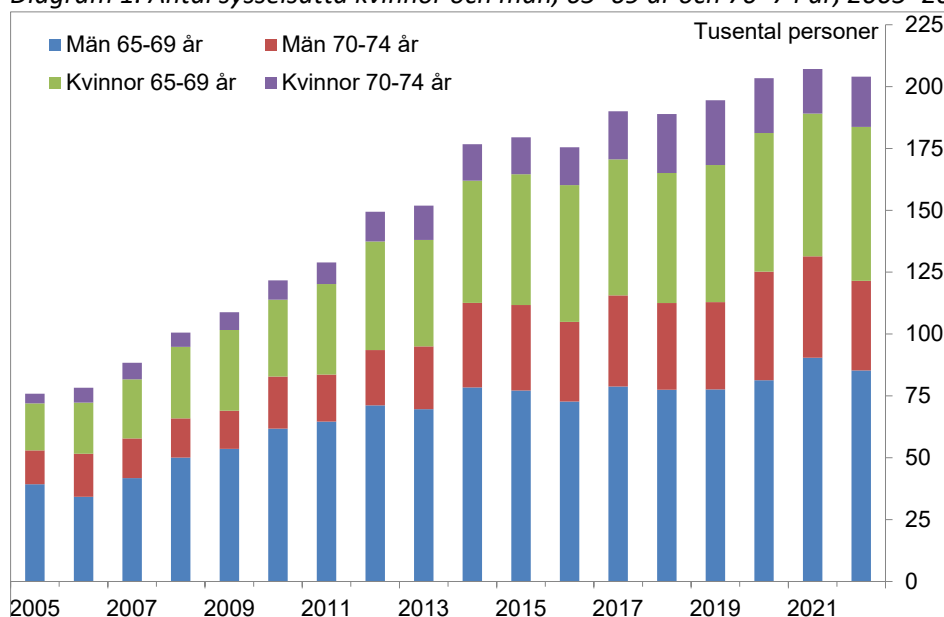
Bakgrund

Allt fler seniorer fortsätter att jobba efter 65 år och denna åldersgrupps ekonomiska betydelse ökar snabbt.¹ Det blir därmed allt viktigare att öka kunskapen om vilka seniorer som jobbar vidare och varför, vid utformning av ekonomisk politik samt så att lagar och regler underlättar för seniorers sysselsättning. Här studeras utvecklingen av seniorernas arbetsmarknad under perioden 2005–2022.

Liten nedgång i trenden med ökad sysselsättning

Trots en stark arbetsmarknad minskade antalet sysselsatta i åldern 65–74 år förra året med 3 000 och uppgick därmed till 204 000.² Nedgången motsvarade en minskning med 1,4 procent medan sysselsättningen i åldern 15–74 år istället ökade med 138 000 personer, eller 2,7 procent. Antalet sysselsatta män 65–74 år minskade med 10 000 till 121 000 förra året medan antalet sysselsatta kvinnor i denna ålder ökade med 7 000 till 83 000. Trots minskningen 2022 har antalet sysselsatta i åldern 65–74 år under perioden 2005–2022 ökat kraftigt med 128 000 personer, varav 68 000 män och 60 000 kvinnor.

Diagram 1. Antal sysselsatta kvinnor och män, 65–69 år och 70–74 år, 2005–2022

¹ Här används uttrycket seniorer som synonymt med personer i åldersgruppen 65–74 år.

² SCB:s Arbetskraftsundersökningar används som källa för all statistik om arbetsmarknaden här.

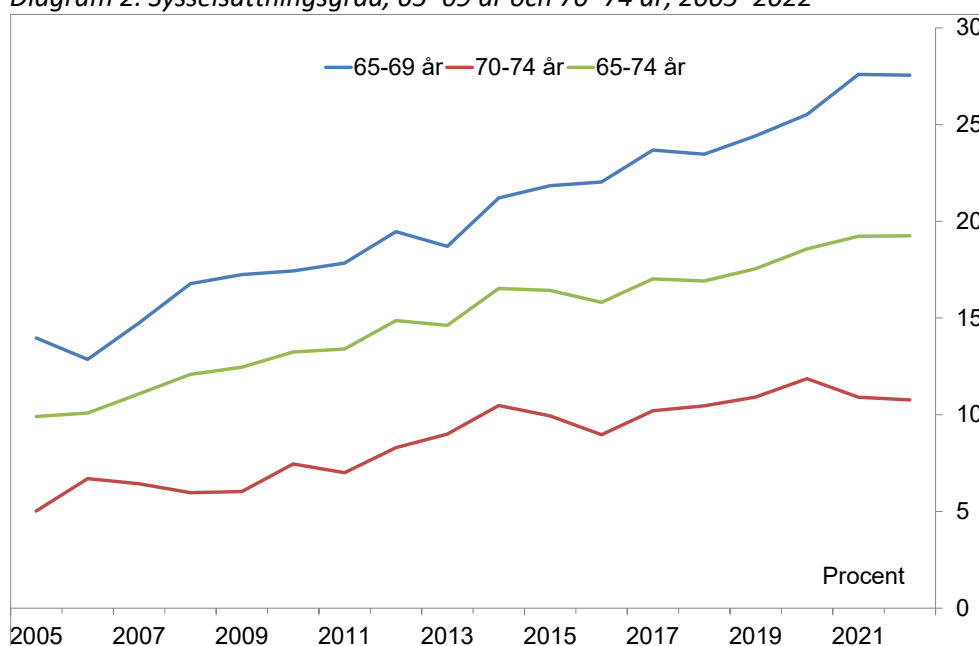
Källor: SCB, Arbetskraftsundersökningarna, tilläggstabeller.

En förklaring till att seniorernas sysselsättning under 2022 utvecklats svagare än för hela arbetsmarknaden är att de är underrepresenterade inom hotell och restaurang, en bransch som förra året kom starkt tillbaka efter pandemin. En del av de seniorer som ryckt in och jobbat tillfälligt under pandemin kanske nu också dragit sig tillbaka, till exempel minskade antalet sysselsatta seniorer inom vård och omsorg förra året. Jord- och skogsbruk, som är en sektor där seniorerna är kraftigt överrepresenterade, utvecklades också svagt för denna åldersgrupp under 2022. En annan förklaring till den svagare utvecklingen av seniorernas sysselsättning under förra året är att befolkningen i åldersgruppen 65–74 minskade medan den ökade i åldersgruppen 15–74 år.

Trots nedgången i sysselsättningen för seniorer 2021–2022 ökade sysselsättningsgraden, andelen sysselsatta av befolkningen, i åldersgruppen 65–74 år från 19,2 till 19,3 procent. Förklaringen till denna skillnad är, som nämnts, att befolkningen i åldersgruppen minskade. Förra året jobbade mer än var fjärde person i åldern 65–69 år och mer än var tionde person i åldern 70–74 år.

Håller den långsiktiga positiva trenden i sysselsättningsgraden i sig under de kommande åren till 2030, så kommer var fjärde person i åldersgruppen 65–74 år då att jobba. Om den prognostiserade ökningen av sysselsättningsgraden kombineras med SCB:s senaste befolkningsprognos, så skulle antalet sysselsatta seniorer år 2030 uppgå till drygt 280 000. Under perioden 2022–2030 skulle således seniorernas sysselsättning öka ytterligare med cirka 76 000 personer.

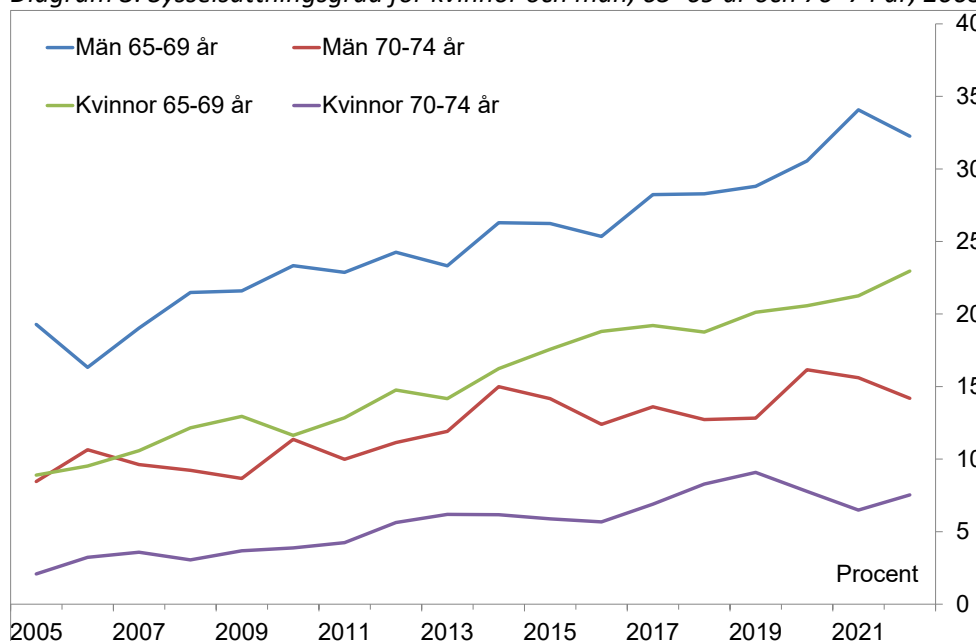
Diagram 2. Sysselsättningsgrad, 65–69 år och 70–74 år, 2005–2022

Källor: SCB, Arbetskraftsundersökningarna, tilläggstabeller.

För kvinnor i åldrarna 65–69 år och 70–74 år var sysselsättningsgraden förra året 23,0 respektive 7,5 procent medan motsvarande andelar för män var 32,3 respektive 14,2 procent (diagram 3). Män har således en högre sysselsättningsgrad än kvinnor och skillnaden har inte förändrats särskilt mycket under perioden 2005–2022. Trenden med en ökad sysselsättningsgrad under de senaste 10–15 åren är likartad för kvinnor och män men ökningen av andelen sysselsatta är för båda könen betydligt snabbare i åldersgruppen 65–69 år än i gruppen 70–74 år.

Diagram 3. Sysselsättningsgrad för kvinnor och män, 65–69 år och 70–74 år, 2005–2022

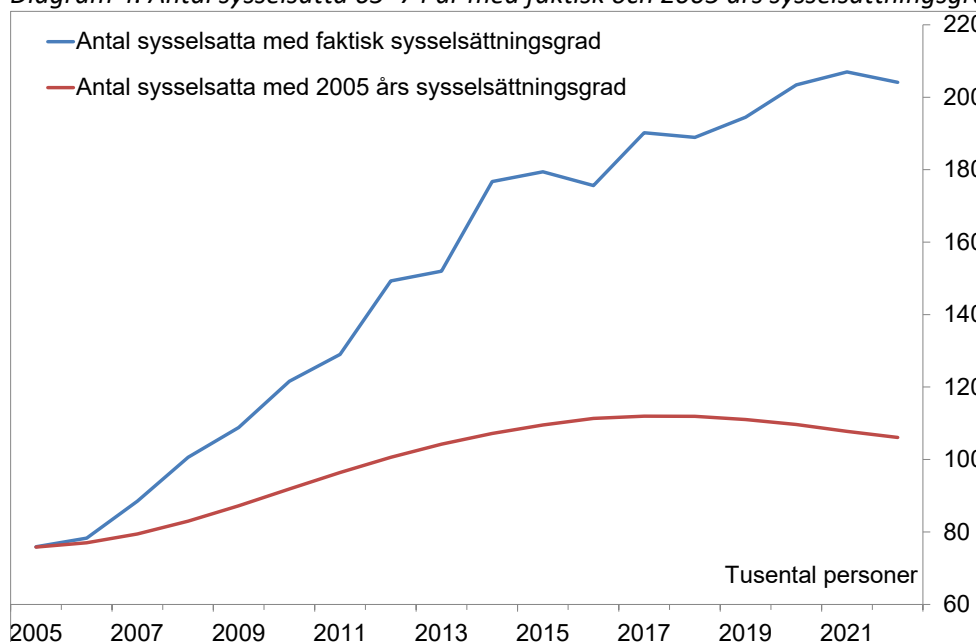

Källor: SCB, Arbetskraftsundersökningarna, tilläggstabeller.

Sysselsättningsgraden viktigare än befolkningsökningen

Antalet sysselsatta seniorer har, som nämnts, ökat kraftigt med 128 000 personer sedan 2005 och sysselsättningsgraden har ökat från 9,9 till 19,3 procent. Hur mycket av denna ökade sysselsättning beror på att befolkningen i åldersgruppen ökat och hur mycket beror på att sysselsättningsgraden ökat? Om sysselsättningsgraden antas ha varit oförändrad på 2005 års nivå kan vi beräkna hur antalet sysselsatta seniorer skulle ha utvecklats enbart på grund av den ökande befolkningen i åldersgruppen 65–74 år.

Diagram 4. Antal sysselsatta 65–74 år med faktisk och 2005 års sysselsättningsgrad 2005–2022

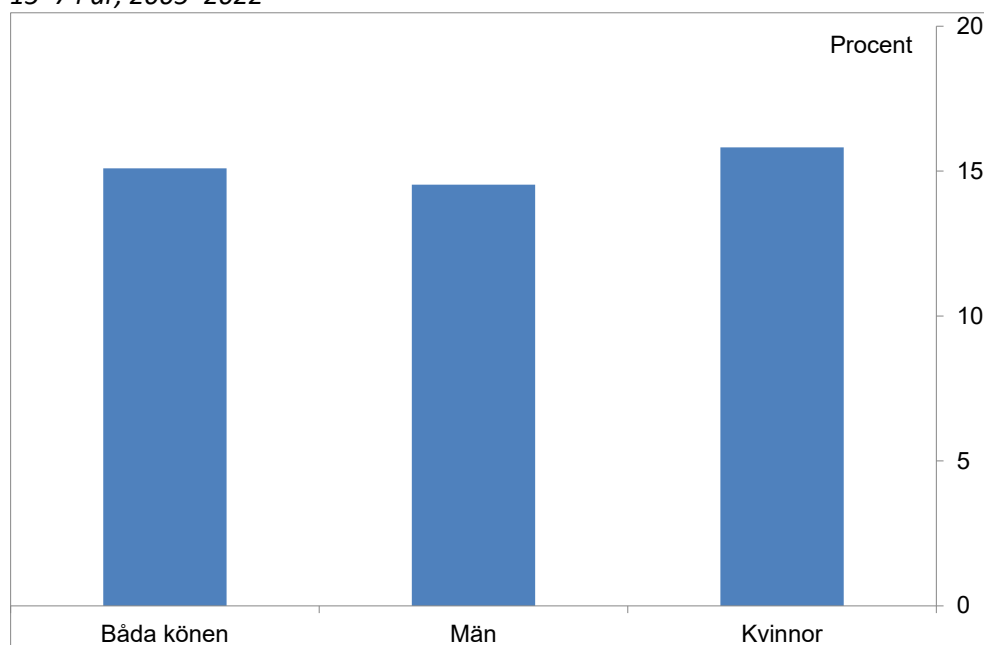
Källor: SCB, Arbetskraftsundersökningarna, tilläggstabeller och egna beräkningar.

Vid startåret för beräkningen, 2005, var 76 000 personer i åldern 65–74 år sysselsatta. Därefter ökar skillnaden mellan den röda kurvan i diagram 4 (antalet sysselsatta med 2005 års sysselsättningsgrad)

som visar antalet sysselsatta med 2005 års sysselsättningsgrad, och den blå kurvan, som visar antalet sysselsatta med den faktiska sysselsättningsgraden. Kalkylen visar att med 2005 års sysselsättningsgrad skulle antalet sysselsatta seniorer år 2022 endast ha varit 106 000 istället för 204 000 personer.³ Merparten, tre fjärdedelar (98 000 personer), av den ökade sysselsättningen bland seniorer 2005–2022 beror således på att sysselsättningsgraden ökat och endast en fjärdedel (30 000 personer) beror på den växande befolkningen i åldersgruppen 65–74 år.

Trots finanskrisen och pandemin har perioden 2005–2022 karakteriserats av en starkt ökad sysselsättning i den svenska ekonomin. Antalet sysselsatta i åldern 15–74 år har ökat med 849 000 personer, varav något mer för män än för kvinnor. En bidragande orsak till att den totala sysselsättningen ökat så mycket är att allt fler seniorer jobbar. Åldersgruppen 65–74 år svarar för hela 15 procent av den totala ökningen av antalet sysselsatta i den svenska ekonomin 2005–2022. Seniorernas bidrag till ökningen av den totala sysselsättningen är något större för kvinnor än för män.

Diagram 5. Ökningen av antal sysselsatta 65–74 år som andel av totala ökningen av antal sysselsatta 15–74 år, 2005–2022

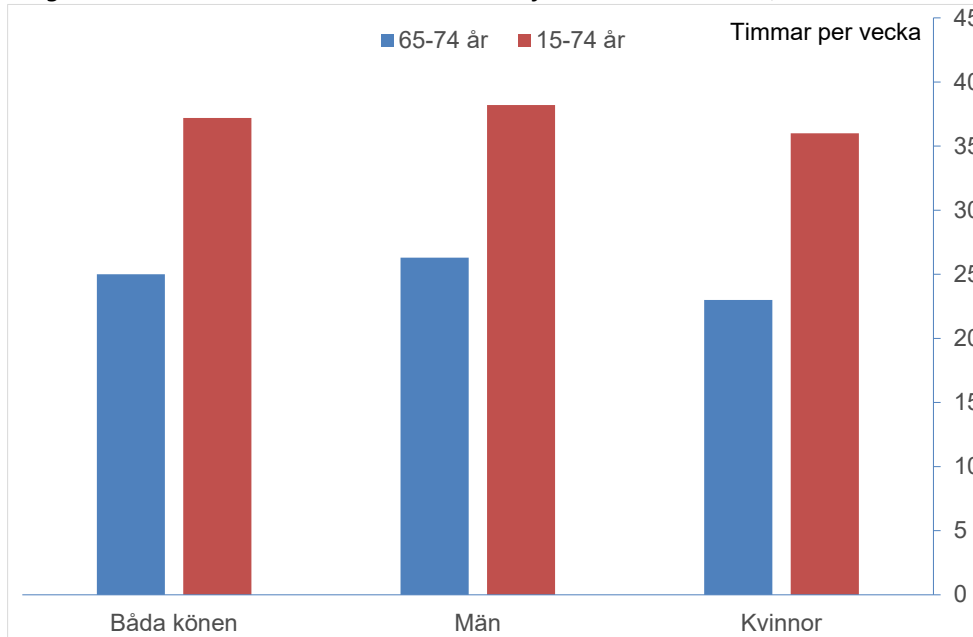
Källor: SCB, statistikdatabasen, Arbetskraftsundersökningarna och Arbetskraftsundersökningarna, tilläggstabeller samt egna beräkningar.

Seniorer jobbar ofta deltid

En väsentlig skillnad mellan seniorer och samtliga sysselsatta är arbetstidens längd. År 2022 var den genomsnittliga överenskomna arbetstiden 25 timmar per vecka för åldersgruppen 65–74 år (för män 26 timmar och för kvinnor 23 timmar). För samtliga sysselsatta 15–74 år är den överenskomna arbetstiden betydligt längre, cirka 37 timmar per vecka (män 38 timmar, kvinnor 36 timmar).

³ Utvecklingen av sysselsättningen har beräknats separat för män och kvinnor samt för åldersgruppen 65–69 år och 70–74 år.

Diagram 6. Överenskommen veckoarbetstid för kvinnor och män, 65–74 år och 15–74 år, 2022

Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningarna, tilläggsstabeller.

Det finns flera tänkbara förklaringar till att arbetstiden gradvis minskar med stigande ålder. Hälsan och orken kanske avtar, fritiden kan locka allt mer och det är möjligt att efterfrågan på de kunskaper man har avtar. Den överenskomna arbetstiden är också mycket kortare för åldersgruppen 70–74 år, cirka 20 timmar per vecka, än för gruppen 65–69 år, cirka 27 timmar per vecka.

Seniorerna bidrar mer till BNP än bilindustrin

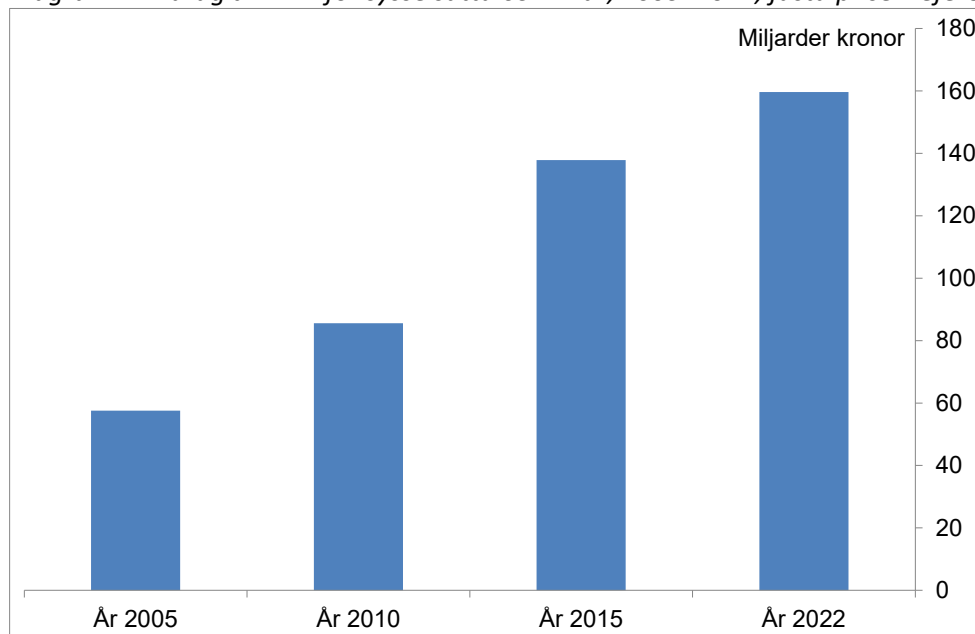
Seniorerna fortsätter i allt högre grad att jobba och bidrar därmed allt mer till den ekonomiska aktiviteten i Sverige. Ett sätt att uppskatta de yrkesaktiva seniorernas ekonomiska betydelse är att fördela bruttonationalprodukten, BNP, efter antalet faktiskt arbetade timmar i ekonomin. Arbetsproduktiviteten, BNP per arbetstimme, antas i kalkylen vara densamma oavsett ålder.

Åldersgruppen 65–74 år svarade 2022 för 2,7 procent av det totala antalet arbetstimmar i den svenska ekonomin. Seniorernas andel av det totala antalet arbetade timmar är lägre än deras andel av sysselsättningen på 3,9 procent, vilket beror på att seniorerna har betydligt kortare arbetstid än genomsnittet för samtliga sysselsatta. BNP uppgick 2022 till 5 926 miljarder kronor och seniorernas bidrag till BNP var således cirka 160 miljarder kronor.⁴ Räknat på detta sätt har bidraget till BNP från de seniorer som jobbar under perioden 2005–2022 nästan trefaldigats från 58 till 160 miljarder kronor i fasta priser (diagram 7). Seniorernas bidrag till BNP 2022 är betydligt större än bidraget från till exempel viktiga industribranscher som stål- och metallindustrin eller motorfordonsindustrin, där de två branschernas BNP-bidrag 2022 preliminärt uppgick till 138 respektive 110 miljarder kronor.⁵

⁴ SCB:s nationalräkenskaper.

⁵ SCB:s nationalräkenskaper. Branschernas förädlingsvärde till baspris har räknats upp med kvoten mellan BNP till marknadspris och BNP till baspris.

Diagram 7. Bidrag till BNP för sysselsatta 65–74 år, 2005–2022, fasta priser referensår 2022

Källor: SCB, statistikdatabasen, Arbetskraftsundersökningarna och Nationalräkenskaper, Arbetskraftsundersökningarna, tilläggsstabeller samt egna beräkningar.

Referenser

Konjunkturinstitutet, *Konjunkturläget*, december 2022.

SCB, Arbetskraftsundersökningarna. Tilläggsstabeller. Årligen 2005–2022.

SCB, Statistikdatabasen, Arbetsmarknad. Arbetskraftsundersökningarna.⁶

SCB, Statistikdatabasen, Nationalräkenskaper, kvartals- och årsberäkningar.

SCB, "Övergripande om ändringarna i AKU i samband med ramlagen", PM 2021-03-17.

För innehållet i denna rapport ansvarar Tomas Pousette, Ekonomie licentiat och samhällsekonomisk rådgivare till SPF Seniorerna, och Anna Eriksson, presschef och pensionsakkunnig SPF Seniorerna

⁶ Förändringarna av statistiken för arbetskraftsundersökningarna (AKU) från och med 2021 påverkar jämförbarheten med tidigare år (se SCB, Övergripande om ändringarna i AKU i samband med ramlagen, PM 2021-03-17). Här har dock redovisats tidsserier för hela perioden 2005–2022 men osäkerheten i statistiken 2021 och 2022 är förstås större än för tidigare år.

En förändring som särskilt påverkar den åldersgrupp som här studeras, 65–74 år, är att endast privata hushåll ingår i undersökningen, enligt den nya definitionen. Personer som bor på så kallade särskilda boenden ingår inte längre i enkäten. Denna förändring borde bidra till en ökning av sysselsättningen 2021, enligt AKU, särskilt i åldersgruppen 70–74 år. Sysselsättningen rapporteras dock ha minskat i åldersgruppen 70–74 år under 2021 och 2022, vilket skulle kunna bero på den striktare definitionen av vem som ska räknas som sysselsatt. Den sammantagna effekten av de ändrade definitionerna i AKU på sysselsättningen för seniorer är således inte helt lätt att bedöma.

Den vidgade definitionen av det som tidigare kallades medhjälpande hushållsmedlemmar verkar, av statistiken för 2021 och 2022 att döma, inte ha haft någon märkbar effekt för åldersgruppen 65–74 år. Nu räknas alla som arbetar utan ersättning i ett företag som drivs av en familjemedlem som sysselsatta. Det tidigare kravet på att man skulle tillhöra samma hushåll har tagits bort.

Där en förändring verkligen märks är när det gäller statistiken över latent arbetssökande, det vill säga de som inte sökt arbete men som skulle vilja jobba. Från 2020 till 2022 ökade antalet latent arbetssökande i åldern 65–74 år från 21 000 till 54 000 personer. Den bristande jämförbarheten i statistiken har medfört att uppgifter över latent arbetssökande inte använts i den här rapporten.